

ШЫН

НИИТИЛЕЛ-ПОЛИТИКТИГ СОЛУН

1925 чылдың
август 31-де
үнүп эгелээн

№ 32 (16643)

2003 чылдың
МАРТ 25,
ВТОРНИК

Ат салган шагы 20.30
Садар өртээ 3 рубль.

ТР-НИН ЧАЗААНДА

ОРУЛГАНЫ КӨВУДЕДИР

«Тыва Республиканың 2003 чылда республика бюджетинин дугайында» ТР-нин Хоойлузун күүседир талазы-биле хемчеглернин дугайында айтырыгны Чазак хуралыга ийи удаа сайгарып тургаш, хүлээп алган.

Бюджет дугайында Хоойлуну амыдыралга хажык чокка боттандырырарыңа Чазак, оң Даргазы Ш.Д. Ооржак онза кичээңгейни салып турар. Кол сорулга – бодунуң орулганың көвүдиринче хүн бүрү сагыш салырын эң-не чугулага көрүп турар. Республика бодунуң орулганын бо чылын бир миллиард ажыг рубль чедирерин бюджетте айтып каан. Ону боттандырырын боттут хемчеглерин ап эгелээн. Тыва Республиканың бюджетин январь-февраль айларда канчаар күүсеткенин Чазак хуралыга чугаалашкан. Бо ийи айда боттун орулганын 100,3 хуу күүсеткен, азы 112,3 млн. рубльди кирип алган. Эрткен чылдың ол үезинден 1,3 катап хөй.

Ындыг-даа болза өйүндө төлөттинмээн үндүрүг өрөзи 74,4 млн. рубль четкен. Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Каа-Хем, Өвүр, Би-Хем, Тожу, Эрзин, Чеди-Хөл кожууннары, Кызыл, Ак-Довурак хоорайлар боттарының орулганын көвүдедир хүлээлгезин күүседип шыдавааннар.

Тыва Республиканың Чазак

Даргазының оралакчызының – Саң-хөө яамызының сайыдының хүлээлгезин күүседип турар Радислав Баян бодунуң орулганының планын күүсетпээн кожууннарның чагырга даргалары-биле селектор хуралын эрттирген. Оларның бодунуң орулганын көвүдедир дээш чорудуп турар ажылында четпестерни илереткен, моон сонгаар бо чугула хемчегни боттандырырында чүнү кылырын ол тодарткан. Ылангыя үндүрүг чылдазын көвүдедиринин хемчеглерин ажылдап кылгаш, ону күүседир дээш хүн бүрү шыңгы ажылдаар даалгаларны берген.

Бодунуң орулгаларын көвүдедир талазы-биле хоомай ажылдаан кожууннар даргалары четпестерни кыска хуусаада эткеш, бердинген онаалдаларны күүседирин азааннар.

Шак мындыг селектор хуралдарын ай санында эрттирерин, орта чүгле четпестерни сайгарып көөр эвес, эки ажылдап турарларның арга-дуржулганын солчурун Радислав Баян дыңнаткан.

Таан-оол ХЕРТЕК.

ПРЕЗИДЕНТ КУБОГУ ДЭЭШ

ТР-нин Чазак Даргазы Ш.Д. Ооржактың спортчуларга байыр чедирип турары.

ТР-нин Президентизиниң шаанналы дээш школачылар аразында хол бөмбүүнүң маргылдаанының ажыдышыкыны эрткен улуг-хүнде «Херел» спорт залында болган.

Маргылдааның судьязы Михаил Баазан парадты командааш, республиканың Спорт болгаш күш-культура комитединин даргазы Сергей Ооржакка рапорттаан. Ол спортчуларга байыр чедирип, чүве чугаалааш, сөстү ТР-нин Чазак Даргазы Ш. Д. Ооржакка берген.

Шериг-оол Дизижилович спортчуларга байыр чедиргеш, республикага спорт болгаш күш-культураны сайзырадыр талазы-биле кандыг хемчеглер ап турарында хамаарыштыр солун чүүлдерни спортчуларга чугаалап, команда бүрүзүнүң чедишкенин ойнаарын күзээн.

ТР-нин Улуг Хуралының Хоойлужудулга палатазының даргазы Василий Оюн, ТР-нин Ниити болгаш профессионал өөредилге яамызының сайыдының оралакчызы Уран-кыс Ондар сөөлгү чылдарда республикага хол бөмбүүнүң улуг сайзыралды ап турарын демдегледип, спортчуларга чедишкенин күзээн.

Оолдар-даа, уруглар-даа командаларын 4-4 бөлүктөргө чарган. Бодунуң бөлүктөрүнө бирги, ийги черлерни алган командалар 8 эң шыырак командаларның санынче кирер. Ынчангаш демисел чидиг болгаш солун байдалга эгелээн. Амдызында оолдардан Кызыл хоорайның №1, Би-Хемниң, Улуг-Хемниң, а уруглардан Чөөн-Хемчик, Барыын-Хемчик, Мөңгүн-Тайганың командалары эки ойнап эгелээн. Түңнел оюнга

Маргылдааның тутун көдүрүп турары.

кымнар артып каары амдызында билдинмес.

Назы-хар талазы-биле Тожунуң командасы эң-не анык-даа болза, техника талазы-биле белеткели эки-дир деп, судьялар демдегледип турар. Чылдан чылче командаларның белеткели эки-

жип, узун дурт-сынның оолдар, уруглар немежип турары каракка илдең. Маргылдаада ниитизи-биле 36 команда киржип турар. Маргылдаа март 27-де доостур.

Иван ХЕРЛИИ.
Батый КЕНЕШТИН тырттырган чуруктары.

СӨӨЛГҮ ŞAKTA

◆ Эрткен четвергте эгелээн Иракка удур дайын уламчылавышаан. АКШ-тың самолеттары болгаш чалгынның ракеталары бир минута болгашла Иракты бомбалаары-биле далаштыг ужуп үнүп турар.

АКШ-тың эжелекчилеринге удур ирак улустун удурланышыкыны улам күштелип эгелээн. Ону билеп кааш, АКШ-тың президентизи Джордж Буш «кыска хуусаада доозар дээн дайын узамдыгар дей берди» деп миннир ужурга таварышкан. Басра, Умм-Баср хоорайларны американнарның ээлеп шыдавайн барганы оң чижээ болур. «Бо хоорайларны ээлеп алыр дизе, хөй санныг тайбын чон өлүм-чидимге таваржыр, оң ужурунда оларны оюп эртер ужурга таварышкан бис» деп, ол агартынар ужурга таварышкан.

Дайын чорудулгаларының дугайында тодаргай медээлер ам-даа келбейн турар. Понедельниктин сөөлгү медээзин езугаар алырга, Ирактан 100 кижилер өлүрткен, 400 ажыг кижилер балыглаткан, а американнар болгаш оларның чалчалары 5 самоледун, 2 вертоледун андара аттырган, 25 солдадын өлүрткен бооп турар. «АКШ Хусейнин албадан негелдизинден 48 шак мурнады дайын эгелээш, шыңгы удурланышыкына таварышкаш, бурунгаарлап шыдаваан» деп, «Вашингтон пост» солун бижээн.

«Күш турда, угаанның херээчок» деп америк эжелекчилеринин бодалында делегейин бүгү

күрүнелеринин чоннары удурланып үнген. АКШ-тың, Великобританияның, Испанияның, Германияның, Россияның сая-сая улустары удурланышыкын чыскаалдарын эрттирип турар. Бушту, Блэрни буруудадып турар.

◆ Эрткен дыштаныр хүнде Чечен Республиканың Үндезин Хоойлузунун, президент болгаш чазак сонгулдаларының талазы-биле референдум эрткен. Республикада 418 сонгулда участоктарында 540 муң сонгукчу, оң иштинде 45 муң шериг албанныглар сонгулдаларга киржир ужурул турган.

Баштайгы, долу эвес медээлерден ап көөрге, сонгукчуларның 95,5 хуузу референдумга киришкен бооп турар. Референдумну Россияның 100 ажыг журналистери, даштыкы чурттарның 40 ажыг төлээлери хынап чырыткан.

◆ Россия Федерациязының Күрүне Думазы АКШ-тын Иракка удур дайынында хамаарыштыр медеглел хүлээп алыры-биле хуралдааш, огулуг түңнелге келбээн. Күрүне Думазында фракцияларның төлээлери бот-бодунуң туруштарын билчип шыдаваан, харын-даа чамдык фракцияларның төлээлери, чижээ, В.Жириновский хурал залында кылаштажып үне бергеннер.

(АГЕНТИЛЕЛДЕР
МЕДЭЭЛЕРИНДЕН).

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХООЙЛУЛАРЫ

Ыяап-ла медицина камгаладылганын Тыва Республика фондузунун 2003 чылда бюджетиниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2003 чылдың февраль 18-те хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2003 чылдың март 4-те чүүлдүг деп көргөн

1 чүүл. Медицинанын ыяап-ла камгаладылганын Тыва Республика фондузунун 2003 чылда бюджетиниң орулгалар талазы-биле 197599,6 муң рубль түнге база чарыгдалдар талазы-биле 197599,6 муң рубль түнге бадылаар.
2 чүүл. 2003 чылдың эгезинде акша-хөрөңгилерниң артыын 11595,6 муң рубль түнге бадылаар.
3 чүүл. Медицинанын ыяап-ла камгаладылганын Тыва Республика фондузунун 2003 чылда 197599,6 муң рубль түнүг бюджетиниң орулгалары дараазында дөстөрүн күсели-биле тургустунар:

	(млн. рубль.)
2003 чылдың эгезинде акша-хөрөңгилерниң артыы	11595,6
Девискээр фондузунче шилчидер ужурулг кезээнге чаңгыс аай социал үндүрүг	138200,0
Ажыл-чорудулганың чамдык хевирлеринге онааган чаңгыс аай үндүрүг	3700,0
күүсекчи эрге-чагырганың чогуур органнарның девискээр фондузунче шилчидер ужурулг, ажылдавайн турар чурттакчы чоннун медицина талазы-биле ыяап-ла камгаладылганын камгаладылга дадывырлары ооң иштинде:	32006,0
Бай-Тайга кожуун	1491,0
Барыын-Хемчик кожуун	1576,0
Чөөн-Хемчик кожуун	2142,0
Каа-Хем кожуун	1613,0
Кызыл кожуун	2440,0
Тере-Хөл кожуун	218,0
Мөңгүн-Тайга кожуун	695,0
Би-Хем кожуун	1250,0
Өвүр кожуун	1018,0
Сүт-Хөл кожуун	864,0
Танды кожуун	1468,0
Тес-Хем кожуун	1175,0
Тожу кожуун	1684,0
Улуг-Хем кожуун	1862,0
Эрзин кожуун	1042,0
Чаа-Хөл кожуун	949,0
Чеди-Хөл кожуун	1076,0
Кызыл хоорай	8981,0
Ак-Довурак хоорай	1462,0

Девискээр фондузунга камгаладылга дадывырларының талазы-биле чедир төлевээн акшалар
Ажылдавайн турар чурттакчы чоннун ыяап-ла медицина камгаладылганын дадывырлар талазы-биле

Тыва Республиканың Чазак Даргазы Ш.ООРЖАК
Кызыл хоорай
№ 238 УХ-1 2003 чылдың март 11

Россия Федерациязының Пенсия фондузунун Тыва Республика талазы-биле салбырының 2003 чылда бюджетиниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2003 чылдың февраль 13-те хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2003 чылдың март 4-те чүүлдүг деп көргөн

1 чүүл. Россия Федерациязының Пенсия фондузунун Тыва Республика талазы-биле салбырының 2003 чылда орулгалар болгаш чарыгдалдар талазы-биле 1496,7 млн. рубль түнге бадылаар.
2 чүүл. Россия Федерациязының Пенсия фондузунун Тыва Республика талазы-биле салбырының орулгаларының №1 капсырылгада көрдүнгөн хемчээлдер-биле дараазында дөстөрүн:
Россия Федерациязының Пенсия фондузунун Тыва Республика талазы-биле салбырының 2003 чылдың январь 1-де байдалы-биле акша-хөрөңгилерниң шилчип келген артыының;
Россия Федерациязының хоойлужудулганын езугаар доктааткан түңнер-биле күш-ажыл пенсиязының камгаладылга кезээн төлээринче угланган пенсияның ыяап-ла камгаладылганын камгаладылга дадывырларының;
Россия Федерациязының хоойлужудулганын доктааткан түңнер-биле күш-ажыл

пенсиязының чыгдынган кезээн төлээринче угланган пенсияның ыяап-ла камгаладылганын камгаладылга дадывырларының;
Россия Федерациязының хоойлужудулганын доктааткан түңнел-биле күш-ажыл пенсиязының чыгдынган кезээн төлээринче угланган пенсияның ыяап-ла камгаладылганын камгаладылга дадывырларының;
Россия Федерациязының Пенсия фондузунун Тыва Республика талазы-биле шилчидер ужурулг чедир төлевээн акшаларның, хөөлериниң болгаш саң-хөө талазы-биле онааган дадывырларының талазы-биле түңнериниң;
ажыл чок деп санааны хамаатыларга хуусаа бетинде төлээр пенсияларны федералдыг бюджеттен шилчидип бээр акша-хөрөңгилерни, чок апарган хүнүнде ажылдавайн турган пенсионерлерни орнукшуда-рынга болгаш ону алыр ужурулг улуска чарыгдалдарны барып чедирерин кириштир, ол ачы-дузаларның магадылаан даңзызын езугаар орнукшудулга талазы-биле ачы-дузаларны чедиреринге социал дузаламчы акшаларның;
Россия Федерациязының Пенсия фондузунун Тыва Республика талазы-биле салбырынче Россия Федерациязының хоойлужудулганын дүүштүр шилчидер ужурулг өске-даа орулгаларның күсели-биле тургузарын доктаадыр.

3 чүүл. Пенсия хандырылганын камгаладылга дадывырларының бо Хоойлуга №2 капсырылгада көрдүнгөн хемчээлдер-биле үндүрерин доктаадыр.
4 чүүл. Бо Хоойлу ону албан езузу-биле парлаан хүнүнден күштүг болуп кирер.

Тыва Республиканың Чазак Даргазы Ш.ООРЖАК
Кызыл хоорай
№ 217 УХ-1
2003 чылдың март 11

Россия Федерациязының Социал камгаладылга фондузунун Тыва Республикада девискээр салбырының – 2003 чылда күрүне албан чериниң бюджетиниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2003 чылдың февраль 13-те хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2003 чылдың март 4-те чүүлдүг деп көргөн

1 чүүл. 2003 чылда Россия Федерациязының Социал камгаладылга фондузунун Тыва Республикада девискээр салбырының – күрүне албан чериниң (оон ыңай — Фондузунун салбыры) орулгалар талазы-биле 170,2 муң рубль түнге, чарыгдалдар талазы-биле 257,8 муң рубль түнге бадылаар.

2 чүүл. 2003 чылда Фондузунун салбырының бюджет карылгаларына акшаландырышкының үнер дөзүн Россия Федерациязының социал камгаладылганын Фондузунда кирер акша-хөрөңгилерден Россия Федерациязының социал камгаладылга фондузунун дугайында 1994 чылдың февраль 12-де № 101 дүрүмүнге дүүштүр тодарадып тургузар.

3 чүүл. Фондузунун салбырының 2003 чылда бюджетиниң орулгалары үндүрүглерден, камгаладылга дадывырларыннан база өске-даа кирип турар акша-хөрөңгиниң хемчээли-биле бо Хоойлунун 1-ги капсырылганын камгаладылга дадывырларын тургустунар кылдыр доктаадыр.

4 чүүл. 2003 чылда Фондузунун салбырының чарыгдалдар талазы-биле тургузуун бо Хоойлунун 2-ги капсырылганын камгаладылга дадылаар.

5 чүүл. Фондузунун салбырының бюджет талазы-биле саарылгалыг акша-хөрөңгизиниң нормативтиг дараазында хемчээлдер-биле доктаадып тургузар.

албан социал камгаладылга талазы-биле уругларның дузаламчы акшаларын төлээринге, уругларның кадыын экижидеринге, чүгле чыдып эмнеткенин соонда курорт-санаторлуг албан черлеринге чедир эмнедире-биле путевкалар өртөөн төлээринге;

албан социал камгаладылга талазы-биле бүдүрүлгеге болган озал-ондактыг таварылгаларның пособиелерин болгаш профессионал аарыгларының, ай санында база чаңгыс удаа камгаладылга төлевири, эмчи талазы-

Тыва Республиканың Чазак Даргазы Ш.ООРЖАК
Кызыл хоорай
№ 236 УХ-1 2003 чылдың март 11

«Транспорт үндүрүүнүң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга өскерилгелерни болгаш немелделерни кириериниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2003 чылдың январь 30-де хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2003 чылдың март 4-те чүүлдүг деп көргөн

1 чүүл. «Транспорт үндүрүүнүң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга дараазында өскерилгелерни болгаш немелделерни кириер:

1. 2-ги чүүлге дараазында уткалыг абзасты немээр:
«Россия Федерациязының үндүрүглер Кодексиниң 2-ги кезээнге болгаш Россия Федерациязының хоойлужудулганын өске-даа чамдык актыларынга өскертилгелерни база немелделерни кириериниң дугайында» 2002 чылдың июль 24-те №10 Федералдыг Хоойлунун албан езузу-биле парламтынганынга чедир техниктиг чепсек-херекселдерни шынзылга (бүзүредилге) езугаар бүртүкедип, белек кылдыр дамчытканда азы эдилеп башкара кылдыр сатканда, шынзылгада ады кирген кижин үндүрүг төлекчизи болур. Үстүнде айтылган таварылгада транспорт чепсек-херекселдеринге бүртүкедиг кижилер чурттап турар чериниң аайы-биле үндүрүг органынга шынзылга езугаар транспорт чепсек-херекселдерин сатканының азы дамчытканының дугайында демдегледир.

2. 8-ки чүүлдүн 1-ги пунктузунга «садып алган» деп сөстөрүн соонга «юридиктиг эргелиг кижилер-биле» деп сөстөрни немей кириер.

2 чүүл. Бо Хоойлу албан езузу-биле парламгага үнген соонда, бир ай болгаш күштүг болуп кирер.
Тыва Республиканың Чазак Даргазы Ш. ООРЖАК
Кызыл хоорай
№ 206 УХ-1
2003 чылдың март 11

